

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Пелагия Михайлова Терзийска, ЮЗУ „Неофит Рилски”
за дисертационен труд на тема на тема: „**Модел на диференцирано обучение по гръцки език и литература за ученици с дислексия в средните училища**”, за получаване на образователната и научна степен „доктор” в
Професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика)

Автор: **ЕКАТЕРИНИ ЦАЛОКОСТА**

Научни ръководител: **доц. д-р Анна Трошева - Асенова**

Настоящото становище е изготвено на основание заповед № РД-38-592/24.10.2023 на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, както и на решение на научното жури по процедурата.

Общо представяне на процедурата и докторанта

Екатерини Цалокоста е редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) с обучение на английски език в катедра „Специална педагогика“, Факултет по науки за образованието и изкуствата на СУ „Св. Климент Охридски“.

Процедурата и представеният комплект от документи е съобразен с Правилника за развитие на академичния състав на Софийския университет.

Полученото образование - бакалавър по класическа филология, магистър по психология и интересът към дислексията и управление на поведението на учениците в училище провокират Екатерина Цалокоста към продължаване на обучението в Докторска програма „Специална педагогика“ и реализирането на изследователска дейност по проблеми на обучението на ученици с дислексия в средните училища.

Актуалност на тематиката

Провеждането на диференцирано обучение е интегрирана педагогическа философия с висока ефективност, тъй като позволява осъществяване на преподаване и учене, съобразено с индивидуалните различия на всеки ученик, създаване на възможности за постигане на максималното му представяне в съответствие с неговия собствен учебен, поведенчески и емоционален профил. Прилагането на диференцирано обучение е от изключително значение в процеса на обучение по всички учебни предмети, включително и обучението по език и литература. Овладяването на езиковите умения обаче не е лесен процес за всички деца и особено за тези с дислексия. Затова дисертационното изследване на Катерини Цалокоста е необходимо и значимо за педагогическата теория и практика.

На базата на проучени литературни източници и запознаване с резултати от изследвания на различни автори докторант Цалокоста насочва вниманието към необходимостта от търсене на възможности за внасяне на промяна в обучението на децата с дислексия, тъй като те често не реагират ефективно на традиционните стратегии и техники на преподаване, предложени от учебните програми. Акцентира върху значимостта на диференцираното преподаването, така че да бъдат посрещнати потребностите на учениците с дислексия, да им се осигури възможност да придобият нови умения и се постигнат целите за равно и справедливо учене, предложени от философията на приобщаващото образование. Фокусира се върху гръцката образователна система и по-специално върху преподаването на гръцки език и литература в средните училища чрез прилагане на диференцирани стратегии и практики на преподаване, съобразено със сложен модел от фактори, свързани с характеристиките на учителите, учениците и училищната среда. Това прави дисертационното изследване особено актуално и значимо.

Представяне на труда и оценка на съдържанието

Представеният за рецензиране дисертационен труд съдържа общо 179 страници, от които 153 основен текст и 10 страници литература, включваща заглавия на гръцки и английски език, както и онлайн източници. Приложението – въпросници е разположено на 16 страници. В текста са включени 36 таблици, 7 диаграми и 6 фигури.

Дисертационният труд е структуриран във въведение, 4 глави и заключение.

Във въведението се обосновава актуалността на избраната тема, представят се накратко схващания за дислексията и за ролята на диференцираното обучение при децата с дислексия.

Литературният обзор по изследваната проблематика е направен в първите две глави. Накратко са представени схващания на различни автори за същността на дислексията, нейната етиология, класификация и клинични характеристики, диагноза. Вниманието се насочва към стилове на учене, интервенции в училището и ролята на учителя в този процес. Разглежда се диференцираното обучение в исторически контекст, както и общи принципи, условия и сектори на диференциация. Посочват се минали и настоящи подходи за преподаване на гръцки език и литература; мнения за стратегии и техники на диференцирано обучение в класната стая, както и за факторите, влияещи върху учителите при осъществяване на диференцирано обучение на ученици с дислексия.

Глава 3 и глава 4 представят методологията на изследване, анализа и обобщението на получените резултати. Коректно са конкретизирани цел, задачи, 2 хипотези и методи а изследването. В съответствие с формулираната цел - да се създаде Модел на диференцирано обучение на ученици с дислексия в средното училище по време на обучението по предмета „Гръцки

език и литература“ и за проверка на съответните хипотези, са формулирани 8 изследователски въпроса и 5 изследователски задачи.

Направеното изследване следва смесения изследователски подход, базиран на методологичната триангулация, за да се повиши валидността и надеждността на резултатите.

Популацията за изследването се състои от всички учители, които преподават или са преподавали гръцки език и литература на ученици от средното училище. Това са учителите в средното образование, които принадлежат към клон „ПЕ02 Филолози“ в Гърция. Основно условие за участие на учителя в изследването е да преподава или да е преподавал на деца с дислексия в рамките на държавното гръцко училище (степен на средно образование). Извадката, избрана от популацията, дава възможност да бъдат събрани необходимите първични данни. Докторант Цалокоста описва извадката - 109 учители, на която се основава както количественото, така и качествено изследване на настоящото проучване. Подробно описва и интервенцията на ученика с дислексия – 28 интервенции проведени през 2022 година.

Статистическият анализ на данните е извършен с помощта на статистическата програма SPSS. Първоначално е извършен дескриптивен статистически анализ. След това е извършен индуктивен анализ на данните или статистическите изводи, за да бъдат тествани изследователските хипотези. Във връзка с качествените данни, произтичащи от интервюта, е използван тематичен анализ.

Анализът на получените от направеното изследване резултатите дават основание на докторант Цалокоста да обобщи, че прилагането на диференцирано преподаване при деца с дислексия, на подходящи и различни стратегии и практики води до подобряването на езика и по-широките умения

на ученика с дислексия. Диференцираните стратегии на обучение в класната стая повишават способността за четене при тези ученици.

Констатациите които прави във връзка с ограниченото прилагане на диференцирано преподаване са:

- липса на знания за диференцираното обучение и за нарушението на дислексията;
- липса на подкрепа както от макросредата (Министерството на образованието и диагностичните агенции), така и от микросредата, тъй като училищната култура, благоприятна за дислексията, изглежда, че не се е развила.

Тези констатации са важни за предприемане на съответни действия за подобряване на педагогическата практика, предполагат необходими промени в културата на училищата, които трябва да станат по-благоприятни към за учениците с дислексия. Формулирани са препоръки към практиката, конкретизирани са дейности за нейното подобряване.

Коректно са формулирани *основните приноси - в теоретичен и практически аспект.*

Преценка на публикациите:

Публикациите са 3 на брой и са по темата на дисертационния труд.

Автореферат

Авторефератът представя по обобщен начин дисертационния труд. Достатъчно информативно е представено съдържанието по отделните глави. Откроени са обобщените изводи, препоръки и приноси на автора.

Препоръки и бележки към дисертационния труд:

- В теоретичната част, при представяне на схващанията на различни автори, липсва гледната точка на докторанта.

Въпрос:

Какво може да подпомогне създаването на училищна култура благоприятна за ученици с дислексия?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният дисертационен труд, разработен от докторант Екатерина Цалокоста, отговаря на изискванията, които се предявяват към разработки за придобиването на образователната и научна степен „доктор”.

На основата на очертаните достойнства на труда, на демонстрираното умение за научно изследване и приносите на автора, давам положителна оценка и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Екатерина Цалокоста в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Специална педагогика“

28.12.2023 г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Пелагия Терзийска